

Слово на президента Румен Радев при откриване на конференцията „Антикорупция и национална сигурност“

21 март 2023 г., София

Уважаеми г-н министър,

Уважаеми министри,

Ваши превъзходителства,

Дами и господа,

За мен е особено удоволствие да приветствам участниците в днешната конференция, както всички вас в залата, така и всички тези, които са онлайн.

Искам да поздравя Министерството на правосъдието на Република България, което пое ангажимента да организира именно тази тематична работна група по изключително важен за нашите общества проблем.

Спомням си президентът Джо Байдън, преди да организира „Summit for Democracy“, имаше среща с лидерите на страните от Източна Европа и поиска нашето мнение за това как виждаме заплахите пред националната сигурност. Именно тогава той изрази своята идея, включвайки всички аспекти, които са предизвикателство за националната сигурност в съвременните общества и особено в нашия регион, че корупцията, освен че подкопава благосъстоянието на гражданите, е и заплаха за националната сигурност. Съвременната корупция има широк международен характер. Именно затова тази инициатива е и напълно навременна, защото само заедно в сериозно сътрудничество, взаимодействие, обмен на информация и на доказали се полезни практики, ние можем ефективно да се борим с това негативно явление на нашето съвремие.

Бих искал да благодаря на страните и организациите, изразили интерес да се включат в днешната конференция. Високо ценим вашето доверие и ще се постарая да разработим и осъществим съвместно една разумна и ефективна програма за действие.

Сътрудничеството между държавните институции, нестопанските организации и академичните среди е ключов фактор за успех в борбата с корупцията. Затова позволете ми да изразя своята признателност към Базелския институт за управление и към Центъра за изследване на демокрацията, които са наши партньори в рамките на работната група и заедно с Министерството на правосъдието са съорганизатори на днешното събитие.

Ще бъде полезно в началото на конференцията да очертаем някои аспекти от политическия контекст, в който тя се провежда. През лятото на 2020 г., след продължителен период на натрупване на обществена нетърпимост към корупцията в управлението, ограничаване на свободата на медиите и ниско доверие в независимостта на съдебната власт, в София избухнаха протести с искане за оставка на управляващата коалиция. Протестите продължиха повече от два месеца и изразиха категоричната воля на българското общество да отстоява демокрацията и върховенството на правото като свои ценности. Последвалата политическа криза все още не е намерила трайно решение. То изисква не само съставянето на стабилно правителство след неколкочратни предсрочни парламентарни избори, но и провеждането на комплексни реформи за противодействие на корупцията по високите етажи на управлението.

Протестите в България от лятото на 2020 г. имат своите национални особености, но те се вписват в една по-широка тенденция за нарастване на предизвикателствата пред демократичните държави както в Европа, така и пред САЩ.

В европейски контекст още в края на 2019 г. при встъпване в длъжност на Комисията „Фон дер Лайен“ укрепването на демокрацията и върховенството на правото бяха посочени като основни приоритети. През декември 2020 г. Европейската комисия представи своя План за действие за европейската демокрация, който включи мерки за насърчаване на прозрачността и честността в изборния процес, укрепване на медийната свобода и противодействие на дезинформацията. Комисията започна да публикува годишни доклади за състоянието на върховенството на правото в ЕС като превантивен механизъм за ранно сигнализиране и интервенция, когато някоя държава членка се отклонява от ценностите на съюза. Върховенството на правото беше включено като един от факторите, които имат решаващо значение за достъпа на държавите членки на ЕС до финансовите инструменти за преодоляване на икономическите последици от пандемията КОВИД-19 по Плана за възстановяване и устойчивост.

През 2021 г. президентът Джо Байдън обяви своята инициатива „Среща на върха за демокрация“, посредством която се цели укрепване на устойчивостта и съпротивителните сили на демокрациите срещу предизвикателствата на съвременния свят. България взе участие в първата среща и заяви ясно своето желание да допринесе за това според своите сили и възможности. В рамките на процеса, започнат през декември 2021 г., беше поет ангажиментът нашата страна да модерира работата на една от групите – тази за антикорупционните политики като гаранция за национална сигурност, стабилност и суверенна политика.

Междувременно агресията на Русия спрямо Украйна показва необходимостта от отстояване на силата на правото в глобален план в противовес на правото на силата. Войната показва, че рисковете пред демократичното управление и пред националната сигурност са свързани и тази връзка се изразява в двойното значение на доверието.

От една страна, в съвременния сложен международен контекст, доверието между държавите членки на ЕС и НАТО е по-важно от всякога и се превръща в решаващ фактор за гарантиране на стабилността и сигурността в Европа и света. От друга страна, вътре в отделните държави не по-малко важно е доверието на гражданите в способността на националните институции да изпълняват своята конституционна мисия. То именно е сърцето на демокрацията. Тъкмо това доверие и това двойно измерение на проблема с доверието мотивира необходимостта да преосмислим както нашата представа за рисковете пред националната сигурност, така и нашата представа за ролята на демокрацията.

Вярвам, че в днешния форум ще начертаете нови пътища за противодействие на корупцията и за укрепване на доверието на гражданите в институциите, а от там и за укрепване на демократичните ценности.

С тези думи откривам конференцията и Ви желая ползотворна работа!